

Гуйван Ілона,
студентка групи ПД-31,
юридичний факультет,
Західноукраїнський національний університет

Заєць К.В.,
старший викладач кафедри безпеки та правоохоронної діяльності,
Західноукраїнський національний університет

ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ ЗЛОЧИНІВ, ВЧИНЕНИХ У СПІВУЧАСТІ

Питання кримінально-правової кваліфікації злочинів, вчинених у співучасті, набуває особливого значення для сучасної правозастосовної практики, адже функціонування злочинних об'єднань ускладнює встановлення ролей кожного учасника, визначення ступеня їх вини та забезпечення індивідуалізації кримінальної відповідальності. Помилки у кваліфікації неминуче призводять до порушення принципу справедливості покарання та підривають довіру до судової системи загалом.

Відповідно до ст. 26 Кримінального кодексу України (далі – КК України), співучастю визнається умисна спільна участь кількох суб'єктів кримінального правопорушення у вчиненні умисного злочину. Ключовими ознаками цього інституту є: участь двох або більше осіб; спільність умислу; спільність дій; причинний зв'язок між діями співучасників та наслідками, що настали. Стаття 27 КК України виділяє такі види співучасників: виконавець (співвиконавець), організатор, підбурювач та пособник. Кожна із зазначених форм має самостійне правове значення, оскільки безпосередньо визначає обсяг кримінальної відповідальності, індивідуалізацію покарання та застосування кваліфікуючих ознак.

Кваліфікація злочинів у співучасті характеризується низкою специфічних рис. По-перше, попри різні ролі учасників, усі вони

відповідають за один і той самий злочин у межах своєї функції (єдність злочину). По-друге, кожному співучаснику інкримінується його фактична роль, що забезпечує індивідуалізацію відповідальності. По-третє, відповідальність пособника і підбурювача перебуває в залежності від дій виконавця. По-четверте, кваліфікуючі ознаки, реалізовані одним зі співучасників, можуть за умови їх усвідомлення іншими – інкримінуватися решті. По-п'яте, дії співучасників можуть бути різними, але неодмінно спрямованими на досягнення спільного злочинного результату [1; 2].

На рівні правозастосування виникають суттєві труднощі: неправильне визначення ролі співучасників; складність доказування спільного умислу; неоднозначність кваліфікації дій пособників; різні підходи судової практики до інкримінування кваліфікуючих ознак. Зокрема, Верховний Суд у низці постанов наголошував на необхідності встановлення реального змісту умислу кожного з учасників злочинної групи, а не лише формальної наявності спільних дій [3]. Відсутність уніфікованих критеріїв оцінки таких обставин породжує правову невизначеність і неоднакове застосування кримінального закону судами різних інстанцій.

Таким чином, співучасть у злочині є складним інститутом кримінального права, що потребує чіткого встановлення ролей кожного учасника та їх умислу. Правильна кваліфікація злочинів, вчинених у співучасті, є необхідною умовою реалізації принципу справедливості та індивідуалізації кримінальної відповідальності. Удосконалення судової практики, розроблення методичних рекомендацій і законодавче врегулювання спірних аспектів залишаються актуальними напрямками розвитку кримінально-правової доктрини України в умовах євроінтеграційних прагнень та правової реформи.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 26.05.2026).
2. Кузнецов В. В. Співучасть у злочині: теоретичні та практичні проблеми. – Київ, 2021. – 284 с.
3. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного кримінального суду від 12.03.2024. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua> (дата звернення: 26.05.2026).
4. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України / за ред. В. Тація, В. Борисова, В. Тютюгіна. – Харків: Право, 2023. – 1240 с.
5. Андрушко П. П., Стрельцов Є. Л. Кримінальне право України. Загальна частина. – К.: Юрінком Інтер. – 416 с.